

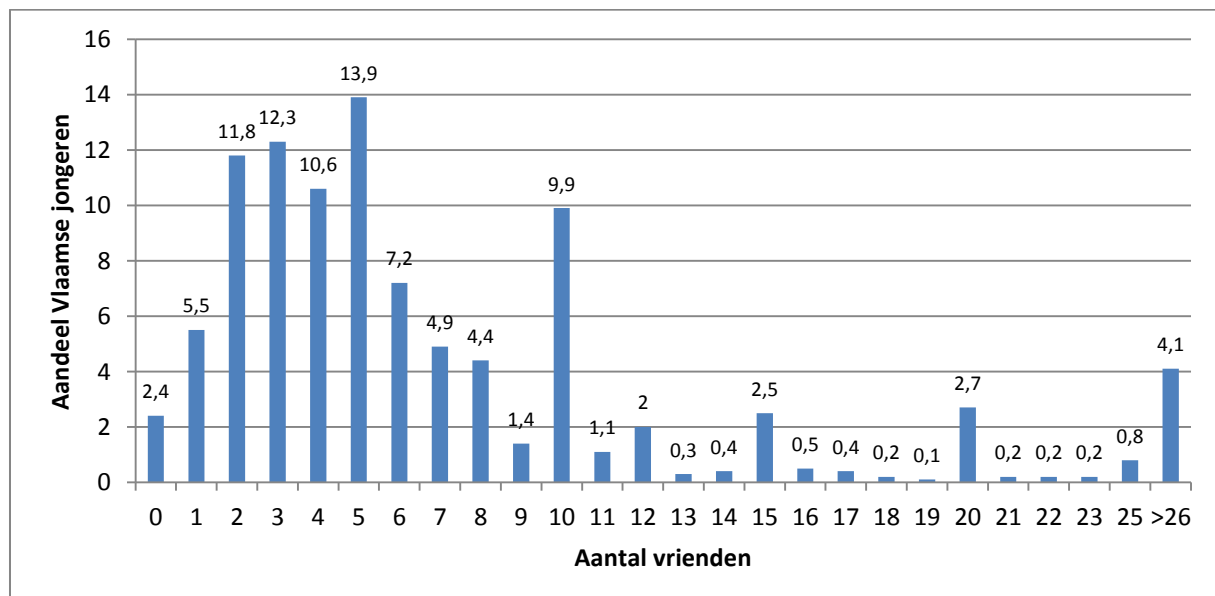
Facts & Figures: Jongeren zonder vrienden

Waarom 'jongeren zonder vrienden'?

Het ontbreken van vriendschappelijke relaties tussen jongeren en hun leeftijdsgenoten wordt in verband gebracht met allerlei negatieve gevolgen. Dit zijn onder meer: eenzaamheid, een negatief zelfbeeld, depressieve gevoelens, uitingen van agressiviteit, risicogedrag, sociaal wantrouwen en vervreemding, het alleen komen te staan met problemen (met alle gevolgen van dien) en toekomstig sociaal isolement (Almquist, 2011; Brendgen, Lamarche, Wanner, & Vitaro, 2010; Ladd & Troop-Gordon, 2003; Op De Beeck, 2009). Daarnaast werkt vriendschap vaak als een buffer wanneer andere factoren (o.a. problemen met ouders, sociaal-economische marginalisatie...) een nefaste invloed dreigen te hebben in het heden en op de toekomst van jongeren (Almquist, 2011; Cicognani, Albanesi, & Zani, 2008; De Boeck, 2014; Levpuscek, 2006). Vanuit het besef dat vriendschap dus veel betekent voor jongeren (en voor mensen in het algemeen), schetsen we in deze 'Facts & Figures' een profiel van jongeren met weinig vrienden en/of weinig vriendschap ervaren. Onderstaande data zijn afkomstig uit de JOP-monitor 3 (2013) waarbij de gewogen data van de 12 en 13-jarige respondenten (N=529) samengevoegd werden met de gewogen data van de 14 tot 30-jarige respondenten (N=3116).

Hoeveel jongeren hebben geen of weinig vrienden?

Tabel 1. Aantal 'echte' vriend(inn)en (N=3443)

Er werd aan de jongeren gevraagd hoeveel 'echte vriend(inn)en' zij hebben. Twee vakjes lieten hen toe '0, 1, 2 of een hoger aantal' in te vullen. Hoewel de uitschieters naar boven toe indrukwekkend waren – 142 jongeren had naar eigen zeggen meer dan 25 echte vrienden, een tiental zelfs meer dan 90 – gaf 75% van de jongeren 0 tot 9 vrienden op en komt het gemiddelde op 7,61 te liggen. Wanneer we naar het aandeel jongeren kijken met geen of weinig vrienden dan zien we dat 2.4 % (83 jongeren op 3443) aangeeft geen (echte) vrienden te hebben. 5.5% (189 jongeren) heeft naar eigen zeggen slechts 1 (echte) vriend en respectievelijk 11.8 en 12.3 % heeft 2 en 3 (echte) vrienden.

Tabel 2. Tevredenheid met sociale contacten met vrienden en kennissen

TEVREDENHEID MET '... DE SOCIALE CONTACTEN MET VRIENDEN EN KENNISSEN' (N=3603)	
Helemaal niet tevreden	0.8 %
Niet tevreden	3.8 %
Tussen beide	15.2 %
Tevreden	52.8 %
Heel tevreden	27.3 %

Ook werd in de JOP-monitor gepeild naar de tevredenheid van de respondenten met verschillend aspecten van hun leefsituatie. Zo werd er gevraagd hoe tevreden zij zijn met '... de sociale contacten met vrienden en kennissen'. In totaal spreekt 4.6% van de jongeren zich negatief uit over hun sociale contacten met vrienden en kennissen, zij zijn 'niet' of 'helemaal niet' tevreden. De samenhang met het aantal vrienden die men heeft is niet verwonderlijk ($r=191$, $p<.001$). Ter illustratie: het gemiddeld aantal vrienden van jongeren die (helemaal) niet tevreden zijn over hun sociale contacten is 3.88, terwijl andere jongeren gemiddeld 7.76 vrienden hebben.

14 TOT 30-JARIGEN MET/ZONDER PARTNER (N=3065)	
Ja, ik heb op dit moment een partner/lief	53.2 %
Neen, maar ik heb vroeger wel een partner/lief gehad	27.2 %
Neen, ik heb nog geen partner/lief gehad	19.6 %

Tot slot werd aan de jongeren ouder dan 14 nog gevraagd of zij een partner of lief hebben. Bij deze jongeren zijn er 19.6% die aangeven nog geen lief/partner gehad te hebben. Opnieuw is er een samenhang met het aantal vrienden: jongeren die aangeven nog geen partner/lief gehad te hebben, hebben over het algemeen ook minder vrienden ($r=0.72$, $p<.001$).

Een profielschets van jongeren die geen of weinig vrienden hebben

In onderstaande tabel gaan we na wie de jongeren zijn die geen of weinig (echte) vrienden hebben. Dit doen we door telkens te kijken welk percentage binnen een specifieke groep aangeeft 0 vrienden te hebben of slechts een aantal (1 tot 3).

AANDEEL JONGEREN MET GEEN OF WEINIG VRIENDEN NAARGELANG SOCIO-DEMOGRAFISCHE KENMERKEN EN ACHTERGROND			
	Geen 'echte' vrienden	1 tot 3 vrienden	N
Jongens	2.8	24.2	1736
Meisjes	2.1	35.2	1704
12- tot 13-jarigen	.9	18.3	338
14- tot 18-jarigen	1.3	24.4	1017
19- tot 25-jarigen	2.5	28.1	1098
26- tot 30-jarigen	3.7	40.9	866
A-stroom	.7	18.7	433
B-stroom	3.2	27.0	63
ASO/KSO	1.1	21.3	356
TSO	1.6	24.9	257
BSO	2.0	29.5	200
Geen ouder met hoger diploma	3.0	33.8	1952
Minstens één ouder met hoger diploma	1.6	24.3	1483
High-skilled white collar gezin	1.6	25.2	1605
Low-skilled white collar gezin	1.9	33.4	874
High-skilled blue collar gezin	4.5	35.0	471
Low-skilled blue collar gezin	3.7	38.8	188
Belgische afkomst	2.2	28.6	2688
Niet-Belgische afkomst	3.2	33.6	754
Komen moeilijk toe met gezinsinkomen	5.5	35.5	713
Komen makkelijk toe met gezinsinkomen	1.4	27.8	2570
In een vereniging	1.3	24.6	2111
Niet in een vereniging	4.3	37.8	1308

We bekijken respectievelijk de relatie met gender, leeftijd, onderwijsvorm, scholing van de ouders, de beroepsstatus van de ouders, etnisch-culturele afkomst, de gepercipieerde financiële status van het gezin en actieve deelname in het verenigingsleven. In onderstaande tabel wordt met 'hoger diploma' verwezen naar een diploma hoger onderwijs of universitair diploma.

Daarna wordt op basis van de ISCO08-classificatie (ook gebruikt werd in het PISA-onderzoek; OECD, 2012) een onderscheid gemaakt tussen gezinnen naargelang hun beroepsstatus. Hiervoor werden eerst zowel vader als moeder gecategoriseerd als 'white collar high skilled', 'white collar low skilled', 'blue collar high skilled' of 'blue collar low skilled', waarbij zowel een onderscheid gemaakt wordt naar beroepssector als naar vereiste competenties. White collar en blue collar verwijzen ruwweg naar bureaujobs en handenarbeid, high-skilled en low-skilled verwijzen naar de mate waarin een beroep aangeleerde vaardigheden vereist. De niet-werkende ouders (huisman of -vrouw, werkloos, student) werden voor de analyses ondergebracht in de categorie 'low skilled blue collar'. De uiteindelijke classificatie weerspiegelt de beroepsstatus van de ouder met de hoogste beroepsstatus: de 'high skilled' ouder wordt boven de 'low skilled' ouder gekozen, en 'white collar' boven de 'blue collar/niet-werkende'. Wanneer er voor een van beide ouders geen informatie beschikbaar was, werd de jongere niet meegenomen in de analyse. Jongeren van 'niet-Belgische afkomst' zijn in deze analyse alle jongeren waarvan of een van de ouders buiten België geboren is of de grootmoeder van moeders kant. Verder gaven jongeren op een continuüm van 'zeer moeilijk' tot 'zeer gemakkelijk' aan in hoeverre men binnen hun gezin kan rondkomen met het beschikbare maandinkomen. Tot slot bekijken we de relatie tussen het hebben van geen of weinig 'echte' vrienden en deelname in het verenigingsleven. We vermoeden immers dat een vereniging een basis kan zijn voor een informeel netwerk van meer dan drie vrienden.

De JOP-cijfers tonen ons dat het hebben van geen of weinig (echte) vrienden bij jongeren van 12 tot 30 in belangrijke mate (en significant) samenhangt met hun sociaal-demografisch profiel en hun achtergrond. Het aandeel jongens dat geen vrienden heeft verschilt slechts minimaal van het aandeel meisjes, maar we zien wel een groter gendersverschil voor het aandeel dat (slecht) 1 tot 3 vrienden heeft. Dit gendersverschil werd ook vastgesteld op basis van de JOP-monitor 1 (Huysmans, Rutgeerts, & Sinnaeve, 2007). Mogelijks duidt dit niet zozeer op een gebrek aan vriendschap bij meisjes, maar eerder op een verschil tussen jongens en meisjes in de aard van de vriendschappen die ze (gewild) opbouwen, waarbij meisjes voor een beperkt aantal 'boezemvriendinnen' kiezen en jongens voor uitgebreidere netwerken (Smits, 2004). Uit de cijfers kunnen we verder afleiden dat sommige jongeren in het traject naar volwassenheid (al) hun vrienden lijken te verliezen. Anderzijds kan de stijging in het aandeel dat slechts een tot drie echte vrienden aangeeft, wijzen op een kritischere kijk op (echte) vriendschap. In beide gevallen kan men zich echter de vraag stellen wat dit betekent voor het welzijn van deze jongvolwassenen. Verder valt op dat vooral jongeren met een lagere sociaal-economische positie vaker weinig of geen vrienden hebben. Vooral de beroepsstatus van de ouders en de financiële draagkracht van het gezin lijkt nefast voor de uitbouw van vriendschapsrelaties. Het lijkt dat het beperkte 'sociaal kapitaal' (cf. Bourdieu, 1986) bij sommige jongeren met een lage SES een bijkomende factor is in hun kansarmoede. Tot slot zien we – naar verwachting – dat deelnemers van verenigingen vaker dan andere jongeren meer dan drie vrienden hebben. Bovendien valt op dat ze ook minder vaak aangeven geen (echte) vrienden te hebben. Dit roept uiteraard de vraag op in hoeverre deze resultaten (ook) te maken hebben met het sociaal-economisch profiel van deelnemers aan verenigingen (Elchardus & Herbots, 2010; Van de Walle, 2014).

Referenties

- Almquist, Y. (2011). Social isolation in the classroom and adult health: A longitudinal study of a 1953 cohort. [Article]. *Advances in Life Course Research*, 16(1), 1-12. doi: 10.1016/j.alcr.2010.11.001
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *The Handbook of Theory: Research for the Sociology of Education*. (pp. 241-258). New York: Greenwood Press.
- Brendgen, M., Lamarche, V., Wanner, B., & Vitaro, F. (2010). Links Between Friendship Relations and Early Adolescents' Trajectories of Depressed Mood. [Article]. *Developmental Psychology*, 46(2), 491-501. doi: 10.1037/a0017413
- Cicognani, E., Albanesi, C., & Zani, B. (2008). The Impact of Residential Context on Adolescents' Subjective Well Being. [Article]. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 18(6), 558-575. doi: 10.1002/casp.972
- De Boeck, A. (2014). Over zelfwaardering, slachtofferschap van (cyber)pesten, en de beschermende invloed van vrienden. In L. Bradt, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers & B. Spruyt (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 3 en de JOP-schoolmonitor 2013* (pp. 11-135). Leuven: Acco.
- Elchardus, M., & Herbots, S. (2010). Participatie van Vlaamse jongeren aan het verenigingsleven. In N. Vettenburg, J. Declerck & J. Siongers (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 2* (pp. 111-134). Leuven: Acco.
- Huysmans, H., Rutgeerts, E., & Sinnaeve, I. (2007). Gezocht: vriend (M/V) & lief (M/V). In N. Vettenburg, M. Elchardus & L. Walgrave (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 1* (pp. 147-159). Leuven: Lannoo.
- Ladd, G. W., & Troop-Gordon, W. (2003). The role of chronic peer difficulties in the development of children's psychological adjustment problems. [Review]. *Child Development*, 74(5), 1344-1367. doi: 10.1111/1467-8624.00611
- Levpuscek, M. P. (2006). Adolescent individuation in relation to parents and friends: Age and gender differences. [Article]. *European Journal of Developmental Psychology*, 3(3), 238-264. doi: 10.1080/17405620500463864
- Op De Beeck, H. (2009). De betekenis van persoonlijke relaties voor het zelfwaardegevoel van Vlaamse jongeren. In N. Vettenburg, J. deklcrck & J. Siongers (Eds.), *Jongeren binnenstebuiten. Thema's uit het jongerenleven onderzocht* (pp. 23-50). Leuven: Acco.
- Smits, W. (2004). *Maatschappelijke participatie van jongeren. Beweging in de sociale, vrijetijds- en culturele ruimte*. Brussel: TOR-VUB.
- Van de Walle, T. (2014). Deelnemen aan jeugdverenigingen en 'andere dingen doen': licht op de vrijetijdsbesteding van jongeren als beleidsvraagstuk. In L. Bradt, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers & B. Spruyt (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 3 en de JOP-schoolmonitor 2013* (pp. 184-216). Leuven: Acco.